

BŪTINOJI EILUTĖ: Adelė Cholodinskienė (1944–2023)

Būtinoji, kuri pirma parašoma ant popieriaus, paskui ant medžio ar akmenio. O nebūtinoji eilutė, kuria norėtų būti pavadintas ir šis tekstelis, skirtas Adelės Cholodinskienės atminimui, yra toks:

„Muziejnininkė Adelė: iš Lenkimų, iš kur ir Simonas Daukantas, ir Jurgis Pabrėža, ir jos bendrą kartė poetė Stasė Lygutaitė-Bucevičienė. Adelė dukart iš Lenkimų – ir iš kaimo, ir iš vidurinės mokyklos, kurią baigė 1967-aisiais.

Žemaičių akademijos, Šatrijos Raganos bendrijos nariai, dalyviai gerai žinojo vardą – ADELĖ; taip ją minėjo, taip kreipėsi, ir tuo parodydami savo šilumą, dėkingumą. Ne visi atsimindavom pavardę, o juk ėjo reikšmingas pareigas, buvo direktorė. Beveik visada ir Vilniuje dalyvaudavo kultūros renginiuose, brangino Žemaičių akademijos, Šatrijos Raganos bendrijos veiklą. Pagalvodavome – vėlai naktį grįš į Mažeikius, o iš ryto juk darbas muziejuje, atsakomybė. Labai rūpinosi Šatrijos Raganos atmi-

nimo išsaugojimu. Pelnytai – Šatrijos Raganos premijos laureatė. Šį apdovanojimą nuo 1998 m. skiria Mažeikių rajono savivaldybė savo rajono kultūros, meno, švietimo veikėjams, literatams, visuomenininkams už rašytojos Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos atminimo puoselėjimą, labdaringos, altruistinės veiklos tęsimą, aktyvų dalyvavimą rajono bendruomenės kultūrinėje veikloje, literatūrinius pasiekimus, šviečiamąją veiklą. Adelei Cholodinskienei priklauso gal ir didžiausi šios rašytojos atminimo įamžinimo, o pirmiausia kasdieniai (ekspонатų rinkimas ir saugojimas, patalpų tvarkymas, rūpestis palaidojimo vieta ir kt.) darbai.

Istorikė archeologė, ji turėjo atskirą žvilgsnį į gimtojo krašto pilkapius ir piliakalnius, buvo atlikusi archeologinių kasinėjimų, juos aprašiusi, paskelbusi. Archeologai itin vertina Adelės Cholodinskienės ir Ilonos Vaškevičiūtės monografiją „Pavirvytės kapinynas X–XIII a.“, skirtą senųjų kuršių ir žiemgalių istorijai.

2009 metais Lietuvos tūkstantmečio proga buvo organizuota paroda „Baltų menas“, apkeliausi Vilnių, Varšuvą, Rygą. Ekspонатų gausa ir geranoriška parama daug prisidėjo Mažeikių muziejus ir jo direktorė Adelė Cholodinskienė. Kai Rygoj parodą reikėjo uždaryti ir viską išsklaidyti, Adelė pasiūlė parodą perkelti į Mažeikių muziejų. Jame buvo sukurta ekspozicija „Mažeikių kraštas – tarp kuršių, žemgalių ir žemaičių“. Parodos dizaineriai, kolegos archeologai, restauratoriai jautė nuoširdų Adelės rūpestį, globą. Ši ekspozicija – didelė Adelės dovana Mažeikiams ir jų svečiams.

Bendri trijų akademijų – Vilniaus dailės akademijos, Latvijos dailės akademijos ir Žemaičių akademijos renginiai pavasariais – parodos, paskaitos, koncertai – jie nebūtų įvykę be Adelės organizacinių sugebėjimų ir širdies šilumos.

Kur nėra intensyvos kasdienybės, nėra ir reikšmingesnių švenčių. Iš muziejų erdvės tai gerai matyti. Matyti ir iš jos autobiografijos, kurią dar dirbdama Mažeikių muziejaus direktore, pateikė Lietuvos archeologijos draugijai. Paminėjo ir mergautinę pavardę – Pušinskaitė. Kai žmogaus jau nebėra, tai, ką jis praneša apie save, įgauna naują prasmę.

„Gimiau 1944 m. gegužės 4 d. Lenkimų kaime (Skuodo r.). 1963 m. baigiau Lenkimų vidurinę mokyklą ir įstojau į Vilniaus universitetą. Apsigy-

(Nukelta į 76 p.)

niau diplominį darbą tema „Palaidojimai su žirgais Pakalniškių kapinyne“ ir įgijau istorijos mokslų dėstytojos-archeologės specialybę.

1967 m. pabaigusi Vilniaus universiteto Istorijos-filologijos fakultetą, pagal paskyrimą atvykau dirbti Mažeikių muziejaus direktore. Tais metais muziejus priklausė Telšių „Alkos“ muziejui – buvo jo filialas. 1988 m. Mažeikių muziejus tapo savarankiškas.

Man vadovaujant buvo įrengtos profesionalaus teatro pradininko režisieriaus J. Vaičkaus, dailininko Č. Kontrimo, rašytojos Šatrijos Raganos memorialinės ekspozicijos. 1993 m. Mažeikių muziejui skirtos naujos patalpos ir naujai pertvarkytos visos ekspozicijos, įrengtos muziejaus saugyklos. Nuo 1996 m. vadovauju vaizdingame Varduvos vingyje esančių Renavo rūmų ir parko tvarkymui. Rūmuose rengiamos dailininkų parodos, plenerai, simpoziumai. Rūmuose organizuojamos konferencijos, išleista knyga apie Renavą. Ypač reikšmingi Renavo dvare organizuojami vakarai, padedantys atkurti dvarų kultūrai būdingą dvasią. Į juos kviečiami žinomi istorikai, meno vertintojai, muzikos atlikėjai.

Išsaugojau rašytojos Šatrijos Raganos asmeninius daiktus. Po rašytojos sesers mirties pasirūpinau Šatrijos Raganos relikvijų registravimu, saugojimu ir memorialinio muziejaus atidarymu, rašytojos 100-mečio jubiliejinio medalio sukūrimu. Esu aktyvi rašytojos Šatrijos Raganos bendrijos, Žemaičių akademijos narė. Minint rašytojos 125-ąsias metines, paskirta Mažeikių savivaldybės įsteigta rašytojos Marijos Pečkauskaitės premija.

2002 m. liepos 6 d. Valstybės (Lietuvos kara-

liaus Mindaugo karūnavimo) dienos proga už nuopelnus Lietuvos valstybei ir už pastangas garsinant Lietuvos vardą pasaulyje Lietuvos Respublikos Prezidentas apdovanojo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino medaliu.

Nuo 1972 m. tyrinėjau Kukių, Skėrių, Zastaučių, Kivylių senkapius. 1978–1983 m. – Pavirvytės-Gudų senkapį. Parašytos šių senkapių tyrinėjimų ataskaitos ir straipsniai archeologinių tyrinėjimų leidiniams.

Mažeikių muziejui, kuris įkurtas 1928 m., Adelė Cholodinskienė vadovavo 1967–2014 metais. Tapo muziejaus vadove itin sunkiu laikotarpiu. Buvo Lietuvos muziejų asociacijos, Savivaldybių muziejų direktorių bendrijos tarybos, Muziejų tarybos narė.

Kukli, o svarbi kultūros darbininkė buvo Adelė Cholodinskienė. Ant tokių žmonių pečių laikosi kultūra, jos kasdienybė. Mums, kartu dirbusiems Žemaičių akademijoje, Šatrijos Raganos bendrijoje, svarbu paliudyti Adelės Cholodinskienės gyvenimo šviesą, dar neužtemdytą negalios, skaudžių praradimų. Priminti jos paramą kultūrinėms programoms, buvimą su mumis Mažeikiuose, Renave, Plinkšių dvare, Vieکشnuose, Užventyje, Varniuose, Pavandenėje...

*Adomas Butrimas
Viktorija Daujotytė
Regina Maciūtė
Danutė Mukienė
Povilas Šverėbas*

2023 m. lapkričio 2 d.

